

אבו דהים ואח'

על ידי ב"כ עוה"ד אנדרה רוזנטל ואח'

רח' בן יהודה 1, ירושלים

טלפון: 02-6250458; פקסי: 02-6221148

העותרים

נגד

אלוף פיקוד העורף

על ידי פרקליטות המדינה,

משרד המשפטים, ירושלים

טלפון: 02-6466472; פקסי: 02-6467011

המשיב

תגובה מטעם המשיב

1. בהתאם להחלטת כב' השופטת ארבל מתכבד המשיב להגיש תגובתו לעתירה זו.
2. עניינה של העתירה בהחלטת מפקד פיקוד העורף, מכוח סמכותו לפי תקנה 119 לתקנות ההגנה (שעת חירום), 1945 (להלן: "**תקנות ההגנה**" ו"**תקנה 119**"), לצוות על החרמה והריסה של שתיים מתוך ארבע הקומות בבית בו התגורר המחבל אבו-דהים, שביצע את הפיגוע הקטלני בישיבת "מרכז הרב" בירושלים לפני כמה חודשים (להלן: "**המחבל**"), וזאת לצורכי הרתעה.
3. הטענה העיקרית שבעתירה הינה, כי אין מקום לשנות את המדיניות על-פיה נהג המשיב מאז תחילת שנת 2005, שלא לעשות שימוש בתקנה 119. לעותרים גם טענות נגד אופן ההריסה עליה הוחלט (למעשה מדובר באטימה), שלטענתם תיפגע בדירות האחרות בניין. העותרים גם טוענים, כי לא נלקחה בחשבון העובדה שהמחבל לא עשה את הפיגוע במסגרת ארגון טרור. יתר הטענות המועלות בעתירה זו כבר נדחו פעמים רבות על-ידי בית המשפט הנכבד, ונבקש להפנות לכך שאף העותרים מודים בכך במקומות שונים בעתירתם.
4. המשיב יטען, כי אין עילה להתערבותו של בית המשפט הנכבד בהחלטתו נושא העתירה. כפי שיפורט להלן.
5. בשים לב לפיגועים הנוספים שבוצעו בירושלים בחודשים האחרונים, לאחר ובעקבות הפיגוע נושא עתירה זו, וכיוון שיש חשיבות עליונה בהרתעתם של מפגעים פוטנציאליים נוספים - בפרט מפגעים פוטנציאליים כאמור מקרב תושבי מזרח ירושלים - וכיוון שלדעתו של המשיב הפעלת הסמכות לפי תקנה 119 אכן תתרום בצורה משמעותית להרתעת מפגעים נוספים - המשיב יבקש מבית המשפט הנכבד להכריע בעתירה זו בהקדם האפשרי.

עיקרי העובדות הצריכות לעניין

המחבל ומשפחתו

6. העותר הינו אביו של המחבל. העותר, בעל רישיון לשיבת קבע בישראל, הינו מהנדס במקצועו, אדם אמיד, שבנוסף לבית המגורים של המשפחה, המצוי כאמור בשכונת ג'בל מוכבר, בבעלותו מבנים בבית חנינה ובבית צפא. אימו של המחבל היא עקרת בית.
7. המחבל, יליד שנת 1982, היה בעל רישיון לשיבת קבע בישראל. המחבל התגורר עם העותר ועם בני משפחה גרעינית אחרים בבית שבנה העותר בשכונת ג'בל מוכבר במזרח-ירושלים.
8. למחבל שלושה אחים, שניים נשואים ואחד רווק, שכולם מתגוררים בבית המחבל. למחבל שמונה אחיות, שש מהן נשואות. בבית המחבל מתגוררות אחות נשואה אחת ושתי האחיות הרווקות.
9. בני משפחת המחבל מזוהים עם תנועת החמא"ס. האב-העותר הינו פעיל חמא"ס ותיק ומרכזי בשכונה. האח אחמד היה חבר בעבר בהנהגת החמא"ס בשכונה ואף נכלא בעבר בגין פעילותו בחוליית חמא"ס. האח הרווק, דיאא, שחזר מחו"ל לאחר הפיגוע, עלה מחקירתו כמי שעמד בקשר עם פעילי ג'יהאד עולמי.

השתלשלות העניינים

10. ביום 6.3.08, ראש חודש אדר, בשעת ערב, חדר המחבל לשיבת "מרכז הרב" בשכונת קרית משה בירושלים, ופתח בירי לעבר תלמידי הישיבה מרובה קלציניקוב. בפיגוע נרצחו 8 מתלמידי הישיבה: 7 מהם נערים בשנות העשרה של חייהם (מתוכם ארבעה קטינים) ותלמיד נוסף בן 26 שנים. כמו כן נפצעו בפיגוע הרצחני תלמידים נוספים, חלקם באורח קשה. המחבל עצמו נורה ונהרג במהלך הפיגוע על-ידי קצין צה"ל המתגורר בקרבת מקום.
- זוהו תיאור לקוני, יבש, של אירוע רצחני ונפשע שהביא לגדיעת חייהם של אנשים צעירים, והמית חורבן, הרס ושכול על חייהם של רבים אחרים.
11. בהתאם למידע שנאסף על-ידי משטרת ישראל והשב"כ, המחבל ומשפחתו מזוהים עם תנועת החמא"ס בג'בל מוכבר. עם זאת, אין בידי גורמי הביטחון מידע שבני משפחת המחבל היו מודעים לתכנון הפיגוע.
- לאחר הפיגוע הוקמה בבית המחבל סוכת אבלים ובמקום הונפו דגלי חמא"ס וחזבאללה, דבר המעיד, לדעת גורמי הביטחון, על הלכי הרוח בקרב המשפחה ועל רצונם להזדהות ולשייך את המחבל והפיגוע לזרמי האיסלאם הקיצוני.

בסמוך לאחר הפיגוע פוזרו בסמוך לבית המחבל ובאזורים נוספים בירושלים כרזות ועליהן תצלומו של המחבל שהוגדר בהן כ"שאהיד" שביצע "פעולת גבורה" בירושלים. ברשות גורמי הביטחון גם הצטבר מידע רב אודות "עלייה לרגל" של גורמי פח"ע מקומיים לבית המחבל לטובת הבעת הזדהות עם המעשה.

12. בשל חומרת הפיגוע, ובשל הצורך החיוני להרתיע את תושבי ואזרחי המדינה מביצוע פיגועי טרור נוספים בתחומי מדינת ישראל, לא כל שכן כאלה המופנים כלפי חניכים במוסדות חינוך, החליט המשיב, על דעת הרמטכ"ל ושר הביטחון, להפעיל את סמכותו לפי תקנה 119 כלפי הבית בו התגורר המחבל.

13. כיוון שמאז תחילת שנת 2005 לא הופעלה הסמכות לפי תקנה 119 הן בשטח מדינת ישראל הן בשטח יהודה והשומרון, נערכה בחינה של הסוגייה בטרם קבלת ההחלטה בעניין זה. ביום 3.7.08 הביע היועץ משפטי לממשלה את עמדתו העקרונית, לאחר בחינת עמדותיהם של כל הגורמים הרלוונטיים, כי לא קיימת מניעה משפטית להורות גם כיום על נקיטת הליך להחרמה והריסה/אטימה לפי תקנה 119, אם פעולה זו נדרשת - לדעת הגורם המוסמך - באופן החלטי, מטעמי ביטחון, ובכפוף לכללי המידתיות ולקיום ההליך המקובל והמתחייב בעניין זה. זאת, למרות שמשך כמה שנים נמנעה מערכת הביטחון מהריסת בתים.

14. ביום 6.8.08 הודיע המשיב לבא-כוחה של משפחת אבו דהים על כוונתו להכאורית להחרים ולהרוס חלקים מהבית בו התגורר המחבל עם בני משפחתו. בהודעה גם נמסר לעו"ד רוזנטל על האפשרות של משפחת המחבל להשיג בפני המשיב נגד הוצאת צו החרמה והריסה, בטרם תתקבל על-ידו החלטה סופית בעניין.

צילום ההודעה שניתנה ביום 6.8.08 מצורף ומסומן מ/ש1.

15. ביום 13.8.08 הגישה משפחת המחבל השגה למשיב נגד הכוונה לעשות שימוש בסמכות לפי תקנה 119 כלפי הבית.

צילום ההשגה מצורף ומסומן מ/ש2.

16. ביום 25.8.08, לאחר שהחליט לדחות את השגת משפחת המחבל, חתם המשיב, מכוח סמכותו לפי תקנה 119, על צו החרמה והריסה של שתיים מתוך ארבע הקומות במבנה בו התגורר המחבל עם בני משפחתו (להלן: "הצו"). בצו ננקב הטעם להוצאתו, כדלקמן:

"צו זה ניתן הואיל ותושב הבית עלא השאם חסין אבו דהים, ביצע פיגוע ירי בישבת "מרכז הרב" בקריית משה בירושלים, ביום 6.3.08, והוא אחראי ישירות למותם של שמונה אזרחים, תלמידי הישיבה, ולפציעתם של נוספים ובהיותי סבור, כי הדבר נחוץ לשם הרתעת מפגעים פוטנציאליים מפני ביצוע פיגועים דומים בעתיד."

צילום הצו שהוציא המשיב, נושא עתירה זו, מצורף ומסומן מ/ש3.

17. ביום 26.8.08 הודיע היועץ המשפטי של פיקוד העורף לבא-כוח משפחת המחבל על החלטת המשיב לדחות את ההשגה שהוגשה. בהודעה גם נמסר לעו"ד רוזנטל כי באפשרות המשפחה לעתור לבית המשפט הגבוה לצדק נגד הצו שהוצא לפי תקנה 119, וזאת תוך שבוע ימים ממועד קבלתה של ההודעה על דחיית ההשגה, ולא יאוחר מיום 2.9.08.

צילום ההודעה על דחיית ההשגה מצורף ומסומן מ/ש/4.

18. ביום 27.8.08 פנה בא-כוח משפחת המחבל אל היועץ המשפטי של פיקוד העורף בבקשה לקבל לידי את "דוח ועדת שני" (יוער, כי אין מדובר בדוח אלא במצגת שהוכנה על-ידי צוות חשיבה בראשות האלוף שני, שהוצגה לרמטכ"ל בתחילת שנת 2005, שבעקבותיה החליט הרמטכ"ל בשעתו להשעות את המשך הפעלת הסמכות לפי תקנה 119), וכן חומר נוסף. עוד ביקש בא-כוח משפחת המחבל דחייה של שבוע ימים מיום קבלת מענה לפנייתו זו לשם הגשת עתירה לבית המשפט הגבוה לצדק.

צילום הפנייה מיום 27.8.08 מצורף ומסומן מ/ש/5.

19. ביום 1.9.08 נמסר לבא-כוח משפחת המחבל, כי הוחלט לפנים משורת הדין להאריך את המועד להגשת עתירה לבית המשפט הנכבד בטרם יבוצע הצו עד ליום 4.9.08.

צילום ההודעה מיום 1.9.08 מצורף ומסומן מ/ש/6.

20. ביום 2.9.08 הגיש העותר דא"ן עתירה לבית משפט נכבד זה נגד המשיב (בג"ץ 7528/08), בה ביקש מבית המשפט הנכבד להורות להעביר לידי את העתק "דוח ועדת שני", והעתק של התוכניות הנדסיות לביצוע ההריסה, וזאת על מנת לאפשר לו לממש את זכות הטיעון במלואה. ביום 3.9.08 ניתן צו-ביניים ארעי בבג"ץ 7528/08, אשר הורה למשיב להימנע מההריסה המתוכננת - עד למתן החלטה אחרת. כן נקבע, כי על המשיב להגיש מענה לעתירה תוך 30 יום.

21. כבר ביום 10.9.08 הועברה לכ"כ העותרים המצגת של צוות החשיבה בראשות האלוף שני.

22. בשל אילוצים הנדסיים, הוחלט לממש את הצו באופן ששתי הקומות שהוחרמו בבית המחבל יאטמו ולא יהרסו. הודעה מיום 7.10.08 בעניין זה של היועץ המשפטי של פיקוד העורף, לה צורפה חוות דעת הנדסית אודות האטימה המתוכננת, הועברה לבא-כוחה של משפחת המחבל. ביום 26.10.08, בעקבות פניה מיום 7.10.08 של בא-כוחה של משפחת המחבל, הועברה אליו חוות דעת הנדסית מפורטת בנוגע לאטימה המתוכננת.

צילום ההודעה מיום 7.10.08 של היועץ המשפטי של פיקוד העורף מצורף ומסומן מ/ש/7.

צילום פנייתו של בא-כוחה של משפחת המחבל מיום 7.10.08 מצורף ומסומן מ/ש/8.

צילום חוות הדעת הנדסית המפורטת מיום 26.10.08 מצורף ומסומן מ/ש/9.

23. לאחר שהועבר כאמור לבא-כוח משפחת המחבל מלוא החומר שהתבקש בבג"ץ 7528/08, הגיש העותר בקשה למחיקת העתירה בבג"ץ 7528/08, וסוכם שתינתן לעותר אפשרות להגיש עתירה חדשה בתוך כמה ימים, וזאת נגד הצו גופו.

צילום הבקשה שהגיש העותר למחיקת העתירה בבג"ץ 7528/08 צורף כנספח 8/ע לעתירה.

24. ביום 6.11.08 הוגשה העתירה הנוכחית, שמופנית כאמור כלפי צו שהוציא המשיב.

בית משפחת המחבל

25. הבית בו התגורר המחבל נמצא בשכונת ג'יבל מוכבר במזרח ירושלים. בבית מתגוררים אביו ואמו של המחבל, שני אחים נשואים של המחבל, אחות נשואה של המחבל, וכן אח רווק של המחבל (שחזר מחו"ל לאחר הפיגוע).

26. מדובר במבנה אבן בן ארבע קומות שבבעלות העותר - שתיים מהקומות בבית נמוכות ממפלס הכביש (להלן: "מרתף" ו"קומה מינוס 1") ושתיים מצויות מעליו (להלן: "הקומה הראשונה" ו"הקומה העליונה"). בכל קומה, למעט במרתף, יש שתי דירות (במרתף יש דירה אחת בלבד). על-פי האמור בעתירה עצמה, בכל דירה יש שלושה חדרי שינה, סלון, מטבח ושירותים.

27. למבנה כניסה ראשית מצידו המערבי, המובילה לגרם מדרגות פנימי בתוך הבניין, המאפשר לרדת לקומה מינוס 1 וכן לעלות לקומה הראשונה ולקומה העליונה (גרם המדרגות הפנימי אינו מוביל למרתף). בנוסף, קיימת דלת כניסה חיצונית נפרדת למרתף, וכן קיימות שתי דלתות כניסה חיצונית נפרדות גם לקומה מינוס 1 שמעל המרתף.

28. בשתי הדירות בקומה העליונה של המבנה מתגוררים אחים נשואים של המחבל - אחמד וסאלח - כל אחד מהם עם בני משפחתו הגרעינית (אשה וילדים).

המחבל התגורר בשתי הדירות בקומה הראשונה. יודגש, כי לפי המידע שנאסף - שגם עולה בקנה אחד עם הנתונים שפורטו בעתירה עצמה - מרכז חייו של המחבל היה בדירת הוריו המצוייה בקומה הראשונה, וכי לעתים קרובות גם היה ישן בחדר בדירה הסמוכה בקומה הראשונה, שהיתה מיועדת עבורו לאחר שיתחתן. לעניין היותה של דירת ההורים גם מרכז חייו של המחבל נגנה לכך, שעל-פי האמור בעתירה עצמה, הדירה הסמוכה לדירת ההורים אינה מרוהטת, למעט חדר אחד בו ישן בשעתו המחבל כאמור (וחדר נוסף בו ישן כיום אחיו הרווק של המחבל, דיאא, שחזר מחו"ל רק לאחר הפיגוע).

שתי הדירות בקומה מינוס 1, זו שמתחת למפלס הכביש, מיועדות להשכרה, ועל-פי האמור בעתירה הן עומדות ריקות כיום.

בדירה במרתף מתגוררת אחותו הנשואה של המחבל עם משפחתה הגרעינית (בעלה וילדיה).

לשם הנוחות מצ"ב תרשים הדירות במבנה (מבט מכיוון מזרח למערב):

קומה עליונה - האח הנשוי	קומה עליונה - האח הנשוי
קומה ראשונה - דירת המחבל והוריו.	קומה ראשונה - הדירה היתה מיועדת למחבל לאחר נישואיו. המחבל לן בחדר אחד בדירה לעתים קרובות. כיום לן בחדר אחד האח הרווק
קומה מינוס 1 - מיועדת להשכרה (ריקה)	קומה מינוס 1 - מיועדת להשכרה (ריקה)
מרתף - האחיות הנשואה	

29. הצו מכווון נגד שתי הדירות הריקות בקומה מינוס 1 (המיועדות להשכרה) וכן נגד שתי הדירות בקומה הראשונה, ששתיהן שימשו כאמור בפועל למגורי המחבל. בשל קשיים הנדיסיים בהריסתן של שתי קומות הביניים במקרה דנן מבלי לגרום לנזק סביבתי, הוחלט לממש את הצו בדרך של אטימה קבועה של הדירות, בשיטה שפורטה בחוות הדעת, נספח 9/מ לעיל.

הטיעון המשפטי

התשתית הנורמטיבית

30. הסמכות להורות על החרמתו ואטימתו או הריסתו של מבנה, מכוח תקנה 119 לתקנות ההגנה, מוקנית למשיב, מפקד פיקוד העורף, בהיותה חלק מן הדין התקף במדינת ישראל.

תקנה 119 לתקנות ההגנה קובעת, בנוסחה האנגלית המחייב, כדלקמן:

"A MILITARY COMMANDER MAY BY ORDER DIRECT THE FORFEITURE TO THE GOVERNMENT... OF ANY HOUSE, STRUCTURE OR LAND SITUATED IN ANY AREA, TOWN, VILLAGE, QUARTER OR STREET THE INHABITANTS OR SOME OF THE INHABITANTS OF WHICH HE IS SATISFIED HAVE COMMITTED ... ANY OFFENCE AGAINST THESE REGULATIONS INVOLVING VIOLENCE OR INTIMIDATION OR ANY MILITARY COURT OFFENCE."...

31. יודגש, כי תקנה 119 מסמיכה כאמור את המשיב להחרים ולהרוס את כל המבנה בו מתגורר המפגע עם בני משפחתו. עם זאת, על-פי ההלכה הפסוקה שיצאה מלפני בית המשפט הנכבד, גם כאשר מחליט המשיב לנקוט בסמכות לפי תקנה 119, עליו להפעיל את סמכותו האמורה בצורה סבירה ומידתית, בהתחשב במכלול של נסיבות עליהן עמדה הפסיקה.

32. הסמכות לפי תקנה 119 הופעלה בשטח מדינת ישראל בשנות ה-80, בשנות ה-90 ואף בשנות ה-2000, והפעלתה עברה פעם אחר פעם את ביקורתו של בית משפט נכבד זה (ראו: בג"ץ 387/89 רג'בי נ' שר הבטחון, פ"ד מג(3) 177 (1989); בג"ץ 261/89 טמס נ' שר הבטחון, פ"ד מג(2) 589 (1989); בג"ץ 1730/96 סביח נ' מפקד כוחות צה"ל, פ"ד (1) 353 (1996) (להלן: "פרשת סביח"); דנג"ץ 2161/96 שריף נ' אלוף פיקוד העורף, פ"ד (4) 485 (1996) (להלן: "דנג"ץ סביח"); בג"ץ 8084/02 עבאסי נ' אלוף פיקוד העורף, פ"ד (2) 55 (2003) (להלן: "פרשת עבאסי"); בג"ץ 10467/03 שרבאתי נ' אלוף פיקוד העורף, פ"ד (נח1) 810 (2003) (להלן: "פרשת שרבאתי").

לעניין הפעלתה של הסמכות לפי תקנה 119 בשטח מדינת ישראל נפנה, למשל, לדבריו של כ'י הנשיא ברק בדנג"ץ שריף (דנג"ץ 2161/96), שהוזכר לעיל, אשר עסק בבקשה לדיון נוסף על פסק הדין בבג"ץ 1740/96 שדחה עתירה בנוגע להפעלת הסמכות על פי תקנה 119 כנגד ביתו של מבוקש חמאסי תושב מזרח ירושלים, כדלקמן:

"אכן, פסק דינו של בית משפט זה הוא חוליה בשרשרת פסיקה של בית המשפט העליון אשר הכיר בסמכות להפעיל את האמצעים של הריסת בית.

נקבע כי סנקציה זו הריפה היא; כי יש להפעילה במקרים חריגים ובמשורה; כי חייב להתקיים יחס סביר בין חומרת המעשה לחומרת התגובה. כי מטרת האמצעי אינה ענישה אלא הרתעה. השופט בך עמד בבג"צ 2722/92 אלעמרין נ' מפקד כוחות צה"ל ברצועת עזה (פ"ד מו(3) 643 על השיקולים השונים שיש לקחתם בחשבון. הוא חזר על כך בפסק דינו בבג"צ 1740/96. אמת, הבית נושא ההריסה מצוי בישראל ולא באזור. עם זאת, גם לגבי בית המצוי בישראל מצויה הסמכות להורסו בתקנות ההגנה (שעת חרום) (ראה בג"ץ 261/89 טמס נ' שר הבטחון, פ"ד מג(2) 559 (אטימית דירה בעיר העתיקה בירושלים); בג"ץ 387/89 ראיד רג'בי נ' מפקד כוחות צה"ל באזור יהודה ושומרון, פ"ד מג(3) 177 (אטימית דירה בעיר העתיקה)). לא מצאתי, לעניין הפעלתה של סמכות זו, כי היא נעשית מתוך הפליה.

...

התכלית שהעמיד לנגד עיניו המשיב היא ראויה. כך החליט ההרכב כולו בבג"צ 1740/96. אין בכך כל חידוש על רקע פסיקה עניפה של בית משפט זה. התכלית אינה ענישה אלא הרתעה. האמצעי שנקט הוא רציונלי להשגת המטרה. כך הצהירו המומחים עליהם סמך בית המשפט. בנסיבות העניין, האמצעי הוא מידתי. סיוע לרצח בדם קר של אנשים הפים מפשע הוא מעשה חמור ביותר. הוא מצדיק אמצעי חמור ביותר. זאת לאחר שהאמצעים החמורים פחות - כגון אטימה בלבד - נמצאו כבלתי מספיקים." [ההדגשה הוספה – ע.ה.]

33. כעולה אף מפסקי הדין שהוזכרו לעיל, על-פי ההלכה הפסוקה, התכלית של הפעלת הסמכות לפי תקנה 119 היא הרתעתית בלבד ולא עונשית. הסמכות לפי תקנה 119 אינה מופעלת אפוא כעונש בשל הפיגוע שבוצע בעבר, אלא היא מופעלת רק אם המפקד הצבאי מגיע לכלל מסקנה, כי השימוש בסמכות ירתיע מפגעים מפני ביצוע פיגועים נוספים בעתיד - ולתכלית זו בלבד. נקודת המוצא היא, כי מפגע היודע כי בני משפחתו עשויים להיפגע אם יבצע את זממו - עשוי להירתע בשל כך מלבצע את הפיגוע שתיכנן. ההרתעה מופעלת גם כלפי בני משפחתו של מפגע, שיוודעם על תוכניתו, שיפעלו למניעת הפיגוע אם יחששו שיבולע לבית אם לא יעשו כן.

על-פי ההלכה הפסוקה, הפגיעה באנשים נוספים המתגוררים בבית מחבל שהוחלט לנקוט לגביו בסמכות לפי תקנה 119 אינה בגדר ענישה קולקטיבית, אלא היא פגיעה נלווית בלבד למטרה ההרתעתית של הפעלת הסמכות. כך נפסק, למשל, בבג"ץ 798/89 **שוקרי נ' שר הבטחון**, תק-על (1990) 75 (1)90, כדלקמן:

"מודעים אנו לכך, כי הריסת המבנה פוגעת בקורת הגג של העותר ואמו. אמת, זו אינה מטרת ההריסה, אך זוהי תוצאתה. תוצאה קשה זו באה להרתיע מבצעים פוטנציאליים של פיגועים, החייבים להבין כי בפעולותיהם הם פוגעים, כמו ידיהם, לא רק בשלום הציבור ובטחוננו ולא רק בחייהם של חפים מפשע, אלא גם בשלומם של הקרובים להם עצמם.

34. נוסף, כי כב' השופט (כתוארו אז) מצא, בדעת הרוב בפסק דין שניתן בהרכב מורחב של חמישה שופטים בבג"ץ 6026/94 **נזאל נ' מפקד כוחות צה"ל באזור יהודה ושומרון**, פ"ד מח(5) 338 (1994) (להלן: "**פרשת נזאל**"), קבע כי אין מניעה להפעיל את הסמכות הקבועה בתקנה 119 גם לאחר חקיקת חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, כדלקמן:

"גם הטענה, שהפעלת הסמכות הנתונה למשיב מנוגדת לחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו, אינה יכולה להועיל לעותרים; שהלאו התקנות הן בגדר דין שהיה קיים ערב תחילתו של חוק היסוד הוראת סעיף 10 לחוק היסוד, בדבר שמירת דינים, הותירה אותן על כנן (השווה: עמ"מ 4/94 בן-חורין נ' מדינת ישראל [טרם פורסם]). אכן, במרוצת השנים, ובהסתמך על עקרונות כלליים, הגבילה הפסיקה את היקף סמכויותיהם של המפקדים הצבאיים לפעול על-פי תקנה 119. עם זאת נפסק, שכל עוד רשומה הוראת תקנה 119 עליו ספר החוקים שלנו אין בית-משפט זה בן-חורין "לראותה כבטלה מן העולם" (כביטוי של השופט גולדברג בבג"צ 3567/90 אל סבאר נ' שר הביטחון [לא פורסם]). כשלעצמי הייתי מוסיף, כי איננו רשאים גם להגביל את יכולתם של המפקדים הצבאיים לפעול במסגרת התקנה במידה שתרוקן את הוראתה מתוכן ממשי. המחוקק העמיד כלי זה לרשות המפקדים הצבאיים על-מנת שישתמשו בו כאמצעי חירום לקיום הביטחון. וכל עוד נוהגים הם בהפעלתו של אמצעי זה בהחירות ובסבירות, ואינם עוברים את גבול המידה הראויה, אין עמנו מקום להתערב בשיקול דעתם."

והוסף ושנה כב' הנישיא ברק בפסק הדין **בפרשת עבאסי** (בג"ץ 8084/02), כדלקמן:

"פעולות המשיב מעוגנות בתקנה 119 לתקנות ההגנה (שעת חירום). תקנות אלה הן "דין שהיה קיים ערב תחילתו של חוק-היסוד" (סעיף 10 לחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו), ועל כן אין בכוחו של חוק היסוד לפגוע בתוקפן. ביטולן או שינויין של התקנות הוא, אפוא, למחוקק. עם זאת, פירושו של התקנות צריך להיעשות על רקע חוקי היסוד. על כן יש להפעיל את הסמכות הנתונה למשיב בתקנה 119 באופן מידתי."

35. מערכת הביטחון ערה ומודעת לחומרה שבהפעלת הסמכות לפי תקנה 119, ובמיוחד כאשר אלו מופעלות באופן בלתי הפיך, כגון הריסה. המפקד הצבאי מונחה לעשות שימוש בסמכותו להריסת בתים באותם מקרים חמורים, אשר מעצם טיבם אין במערכות הענישה וההרתעה "הרגילות", כדי להביא להרתעה מספקת וראויה כלפי מחבלים ומפגעים הזוממים לבצע פיגועים נוספים.

36. הפעלת הסמכות של החרמת והריסת/אטימת בית של מפגע לפי תקנה 119 הינה פועל יוצא של נסיבות הזמן והמקום הקונקרטיים. בה במידה שפני הטרור משתנים מעת לעת, כך מחוייב המפקד הצבאי לפעול בהתאמה ובמידת הנדרש, תוך שינוי האמצעים הננקטים כדי לקדם פני הרעה ולהצמיחה, במהלך המלחמה בפעילות החבלנית.

37. מאחר שהסמכות לפי תקנה 119 מופעלת בתגובה לפעילות חבלנית, אין להתפלא על כך, כי היקף הפעלתה במהלך השנים היה ביחס ישיר להיקפם של האירועים החבלניים ולמידת חומרתם. כך, בשנים בהן התקפות הטרור פחתו, היתה הפעלת הסמכות לפי התקנה נדירה יותר, ואילו בתקופות בהן אירועי טרור הפכו ל"שגרה יום-יומית", נאלצו כוחות הביטחון להגיב בתדירות רבה יותר של הפעלת התקנה, מתוך מגמה להרתיע ולגדוע את גזע הטרור, פן יתרחב הנגע ויתפשט עוד יותר.

38. כאן המקום לחזור ולציין, כי נקיטת צעדים לפי תקנה 119, מבוססת, בראש ובראשונה, על שורה של איזונים. איזון בין חומרת המעשה החבלני לבין היקף השנקייה; איזון בין הפגיעה הצפויה במשפחת המפגע לבין הצורך בהרתעת מפגעים פוטנציאליים עתידיים; איזון בין זכותו הבסיסית של כל אדם לקניינו לבין זכותו וחובתו של השלטון לשמור על הביטחון והסדר הציבורי, ועל שלוםם וביטחונם של תושבי ישראל ואזרחיה.

כך, במסגרת איזונים אלה, נשקלת חומרת המעשים; נסיבות הזמן והמקום; זיקת המגורים של המפגע לבית; גודלו של הבית; השפעת הפעלת האמצעי על אנשים אחרים; שיקולים הנדסיים, וכיוצא באלה שיקולים נוספים. רק לאחר שקלול, בחינה ואיזון של כלל השיקולים הצריכים לעניין כפי שהם רלוונטיים לנסיבות המקרה יגיע המפקד הצבאי להחלטה אם להפעיל אמצעי של הריסת/אטימת מבנה, ובאיזה היקף (ראו, למשל, פסק הדין שניתן בהרכב מורחב בפרשת נואל, בג"ץ 6026/94, שהוזכר לעיל).

מן הכלל אל הפרט

39. הפיגוע שביצע המחבל כוון לשם פגיעה בתלמידים, ששהו באותה העת במוסד החינוך שלהם, ושיבת "מרכז הרב" בירושלים. בפיגוע נהרגו כאמור 8 מתלמידי הישיבה, מחציתם קטינים, ותלמידים נוספים נפצעו, חלקם באורח קשה.

מדובר באירוע טרור קיצוני בחומרתו, בו נוצל לרעה חופש התנועה של תושב ישראל ונגישותו למוסד חינוך הומה תלמידים, באופן שהגביר את עוצמת הפיגוע ואת חומרת תוצאותיו.

מדובר בשבירה בוטה של כל קוד התנהגות מוסרי ואנושי, כזה שמוכר על-ידי חברה מודרנית, המקדשת את ערך החיים ואת הצורך בשמירה על זכויותיהם, שלומם וחייהם של אזרחים תמימים, בכלל, ושל קטינים, בפרט.

40. ברחבי מדינת ישראל, ובכלל זה בעיר ירושלים, מצויים אלפי מוסדות חינוך, בהם מתחנכים מאות אלפי פעוטות, ילדים ובני נוער.

למותר יהיה לציין, כי יכולתם של קטינים להגן על עצמם קטנה, בדרך כלל, מיכולתם של בגירים לעשות כן, הן מבחינה פיזית הן מבחינה אמצעי ההגנה שיכולים לעמוד לרשותם.

41. מהאמור לעיל נובע, לדעת המשיב, כי מעבר לצורך החיוני הכללי הקיים בהרתעת מפגעים נוספים הזוממים לפגוע באזרחים תמימים, גם קיים צורך חיוני קונקרטי בהרתעתם של מפגעים נוספים, שלהם חופש תנועה מלא בתחומי ישראל, מפגיעה באופן מכוון בתלמידים, עם הם מצויים במוסדות החינוך.

42. על אף שתקנה 119 מסמיכה כאמור את המשיב להחרים ולהרוס את כל המבנה בו התגורר המחבל - ובשים לב לעקרון המידתיות שחל על-פי ההלכה הפסוקה גם על הפעלת הסמכות לפי תקנה 119 - החליט המשיב שלא להפעיל את סמכותו לפי תקנה 119 כלפי 3 הדירות המצויות במרתף ובקומה העליונה, בהן מתגוררים שני אחיו הנשואים ואחותו הנשואה של המחבל עם בני משפחותיהם הגרעיניות הנפרדות.

43. יודגש, כי בשל הצורך בהרתעת מפגעים נוספים תושבי מזרח ירושלים, ובכלל זה הצורך מהרתעתם מלבצע פיגועים במוסדות חינוך, אין כל מקום לדעת המשיב להסתפק בהחרמת ואטימה בהיקף פחות מזה עליה הוחלט, שכן הדבר לא ישיג תוצאה הרתעתית מספקת דיה; וכי האיזון הראוי במקרה דנן הינו החרמת ואטימת כל הבית, למעט שלוש יחידות הדיור בהן מתגוררים שני אחיו ואחותו הנשואים של המחבל, שהם בגדר "יחידות גרעיניות" נפרדות. נבקש להפנות לדברים המפורשים שנאמרו בעניין דומה **בפרשת סביח** (בג"ץ 1730/96), כדלקמן:

7. "לא מצאנו גם פגם במסקנת המשיב, כי צווי ההריסה הוצאו אך ביחס לאותה יחידת מגורים, שהחשוד התגורר בה. באף אחת מהעתירות לא הוכח בפנינו, שצו ההריסה מכוון גם כנגד יחידות מגורים נפרדות מהדירה, בה התגורר החשוד. המדובר בכל המקרים בדירה של משפחה, בה גר המחבל החשוד ביחד עם הוריו, או אחד מהם, ועם אחיו ואחיותיו הריוקים. כאשר אחד האחים של החשוד גר ביחידה נפרדת, עם תא משפחתי משלו, אזי הוצא המבנה של אותו אה מצו ההריסה.

8. הצעתם החלופית של העותרים, שהמשיב יסתפק בהריסת החדר הפרטי של המחבל בלבד בדירת המגורים המשותפת עם יתר חברי המשפחה או באטימתו, נראית במיוחד בלתי משכנעת, כאשר המדובר במקרים של פיגועי ההתאבדות.

נראה, כי לגבי מחבל המתכוון לפוצץ את עצמו ולהתאבד, החשש שלאחר מכן יוכל הצבא לאטום את חדרו הפרטי בלבד, או אף להרסו, לא יוכל לשמש גורם הרתעתי כלשהו. בסיטואציה כזו היה הצו של המשיב מאבד כל משמעותו [ההדגשה הוספה – ע.ה.]

44. המשיב יטען, כי אין כל עילה להתערב בהחלטתו להחרים ולאטום את הדירות בקומה מיונס 1 ובקומה הראשונה בביתו של המחבל.

מדובר בהחלטה על-פי סמכות הנתונה למשיב בחקיקה ראשית; שנועדה לתכלית ראויה - קרי הרעת מפגעים נוספים, בדגש על מפגעים תושבי מזרח-ירושלים, מביצוע פיגועי טרור נוספים בשטח המדינה; שגם הופעלה בצורה מידתית וסבירה.

לטענה בדבר העדר עילה לשינוי המדיניות

45. הנימוק העיקרי שמעלים העותרים בעתירתם הינו, כי ההחלטה להפעיל את הסמכות לפי תקנה 119 בעניינו של הבית המווה שינוי במדיניותם של המשיבים בשנים האחרונות, שלא לעשות שימוש בסמכות לפי תקנה 119.

לעניין זה מפנים העותרים למצגת שהכין בשעתו צוות חשיבה בראשות האלוף אודי שני, שעניינה "חשיבה מחודשת לעניין הריסות בתים", שהועברה אליהם לפני מספר שבועות במסגרת העתירה הקודמת בבג"ץ 7528/08, בעקבותיה החליט הרמטכ"ל בשעתו, נכון לאותה העת, להשעות את הפעלת הסמכות לפי תקנה 119.

נפנה לכך, שגם במצגת עצמה צויין על-ידי צוות החשיבה, כי הפעלת הסמכות לפי תקנה 119 אכן הוכחה לדעת כל גורמי הביטחון כגורם נוסף בהרעת מחבלים (עמודים 5 ו-11 במצגת). צוות החשיבה המליץ בסופו של יום על צמצום השימוש בתקנה 119 כשיטה - עד כדי הפסקה, תוך שימור האמצעי האמור למקרי קיצון (עמ' 15 במצגת).

המצגת האמורה הוצגה בדיון שערך הרמטכ"ל בפברואר 2005, שבסיומו החליט הרמטכ"ל להשעות, נכון לאותה העת, את השימוש בסמכות לפי תקנה 119. עם זאת יודגש, כי הרמטכ"ל גם קבע, שיהיה מקום לבחון את ההחלטה במקרים קיצוניים (כפי שהמליץ צוות החשיבה).

צילום המצגת שהכין צוות החשיבה צורף בנספח ע/10 לעתירה והוא מצורף כנספח מ/10.

46. בעקבות החלטת הרמטכ"ל האמורה, הודיעה המדינה לבית המשפט הנכבד על דבר ההחלטה להשעות את השימוש בסמכות לפי תקנה 119 במסגרת עתירות שונות שהיו תלויות ועומדות אז.

נוסף, כי במסגרת ההודעות שניתנו באותן עתירות, הובהר היטב כי אין מדובר בהחלטה שאין ממנה חזרה, ונמסר כי קיימת אפשרות, בנסיבות המתאימות, לעשיית שימוש בעתיד בסמכות לפי תקנה 119. דבר זה עולה בבירור גם מפסקי דין והחלטות שניתנו באותן עתירות. העתירות שהיו תלויות ועומדות נמחקו לאור הודעת המדינה, תוך שמירת זכותם של העותרים לשוב ולפנות לבית המשפט אם יוחלט לשוב ולפעול בעניינם על-פי הסמכות הקבועה בתקנה 119.

ראו, למשל, פסק הדין בבג"ץ 294/04 חג'וא נ' **מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית**, תק-על 2005(2) 1312 (2005); החלטה בבקשה לביטול פסק הדין בבג"ץ 295/04 **סעד נ' מפקד כוחות צה"ל**, תק-על 2005(2) 1461 (2005); בג"ץ 7733/04 **נאסר נ' מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית**. תק-על 2005(2) 3855 (2005), המצורפים ומסומנים **מש/11**, **מש/12** ו-**מש/13**.

47. **על-פני הדברים ברור וגלוי, כי המקרה דנן הוא בוודאי מאותם מקרים קיצוניים בחומרתם, שגם לפי המדיניות שקבע הרמטכ"ל בתחילת שנת 2005, בהתאם להמלצת צוות החשיבה, ניתן יהיה לשקול בגין ביצועם עשיית שימוש בסמכות לפי תקנה 119, וזאת בהתאם למדיניות שחלה מאז שנת 2005.**

די בכך בלבד כדי להביא לדחיית הטענה העיקרית של העותרים.

48. למעלה מן הצורך, וכיוון שהמשיב מתכוון להפעיל את סמכותו לפי תקנה 119 גם כלפי בתיים בהם התגוררו מפגעים נוספים תושבי מזרח ירושלים, המשיב יטען שלאור השינוי בנסיבות מאז התקבלה ההחלטה בשנת 2005, אין כל מניעה לשנות את המדיניות שנקבעה בשנת 2005.

הסמכות לפי תקנה 119 היתה ונתורה בידי המשיב. ככל רשות מינהלית, המשיב רשאי לשוב ולשקול מעת לעת את מדיניותו, ולשנותה מעת לעת, אם לדעתו הנסיבות מצדיקות זאת.

על סמכותה הטבעה של רשות מינהלית לשנות מדיניות, בין היתר כפועל יוצא משינוי נסיבות, עמד בית המשפט הנכבד לא אחת. נפנה בעניין זה, לדוגמא, לדברים שנאמרו לפני כמה חודשים בפסק הדין בע"מ 1386/04 **המועצה הארצית לתכנון ובנייה נ' עמותת נאות ראש העין**, ע"ר תק-על 2008(2) 2237 (2008), כדלקמן:

חשוב לציין, כי לפרשנות הרחבה בענייננו תורם גם הכלל הבסיסי הנוטע במשפט המינהלי לפיו, בתנאים מסוימים, גוף מינהלי רשאי לעיין פעם נוספת בהחלטה שנתקבלה על ידו, או מטעמו. בדרך כלל, אין לראות בהחלטה מינהלית שנתקבלה משום 'סוף פסוק', שהגוף המינהלי יהא מנוע מלחזור ולעיין בה (...). כלל זה עשוי לחול במקום בו הנסיבות אשר עמדו בבסיס ההחלטה הראשונה נשתנו (...). או כאשר הרשות מבקשת להעריך הערכה חדשה את הנסיבות הקיימות. בבג"צ 318/75 רוברט חג'ס נ' הוועדה המחוזית לתכנון ולבנייה, פד"י (2) 133 (1976), ציין השופט לנדוי:

"ההלכה הרווחת בפסיקת בית משפט זה היא כי ועדת תכנון ובנייה מוסמכת לעיין מחדש בהחלטותיה ולחזור בה מהחלטה קודמת, ותורת "מעשה בית דין" הנוגדת בהחלטותיהן של רשויות שיפוטיות אינה נוגדת כלפיה. רשות תכנון רשאית מבהינה עקרונית לשנות את דעתה אם לטובת האזרח, ואם לרעתו, כאשר השתנו הנסיבות מאז קבלת ההחלטה הראשונה ... וכן היא יכולה להעריך את הנסיבות הקיימות הערכה חדשה אם היא מוצאת לנכון לעשות כן מטעמים חשובים הנוצרים בטובת הציבור".

וכן ראו, למשל, בג"ץ 263/85 עוואד נ' מפקד המינהל האזרחי, נפת ומאללה, פ"ד מ(2) 281 (1986), כדלקמן:

"בהקשר זה ראשי ואף חייב הממשל הצבאי להעביר מדיניותו בתחום זה בשבט הביקורת התקופתית ולבחון מעת לעת, מה מתחייב מצורכי השעה. ממילא נובע מכך, כי כל דבר טוב לתקופתו וכסוף להתפתחויות הביטחוניות, המדיניות והכלכליות ולשיקולים כיוצא באלה, אשר שומה להעריכם ולשקלם. ממילא נובע מכך, בין היתר, כי מדיניות, שנהגה בשנת 1981, אינה חייבת בהכרח לשמש כקנה מידה, גם כאשר שאילה זהה נבחנת בשנת 1983, כי המדיניות בתחומים אלה יכולה להיות מותאמת, כאמור, אל צורכי השעה, כפי שהיא יכולה גם לשקף לקחים ושינויים, שנבעו מניסיון העבר (בג"צ 159/84 שאהין נ' מפקד כוחות צה"ל באזור רצועת עזה, פ"ד לט(1) 309, בעמ' 334). כל עוד לא נוצר הבסיס לחשד או לחשש שמא יש בהפעלת הסמכות מעשה שרירות, אלא המדובר בהפעלת הסמכות השלטונית במסגרת קווים מנחים, שאין לגלות פגם מהותי-כללי בתוכנם, וכל עוד אין גלגות ביישומם פגם ספציפי שהוא מבין הפגמים, היכולים להוליך לפסילה פעולתה של הרשות הסטטוטורית, לא ייטה בית המשפט להתערב יש הרי לזכור, כי איננו יושבים כערכאת ערעור על הוועדה, הדנה באיחוד משפחות, ואיננו ממירים את שיקול-דעתנו בשיקול-דעתה או בשיקול-דעתו של מפקד האזור. התערבות של בית המשפט הגבוה לצדק מוצדקת, רק אם בבחינתם של הקווים המנחים, של ההליכים או של ההחלטה מתגלה ליקוי על-פי אמות המידה, שאותן אימצנו לעצמנו לצורך העברת פעולתה של רשות סטטוטורית תחת שבט הביקורת..." [ההדגשה הוספה – ע.ה.]

49. על-פי הנתונים שמסר השב"כ, מאז שנת 2007 יש גל טרור בו מעורבים תושבים ממזרח ירושלים, גל טרור שהתגבר בשנת 2008, כאשר בניגוד לעבר, מאפיין עיקרי של גל הטרור הנוכחי, מלבד היקפו, הוא שתושבי מזרח-ירושלים מבצעים את הפיגועים בעצמם, ולא משמשים כבעבר רק כסייענים של מפגעים תושבי האזור.

נוסף, שבידי גורמי הביטחון גם הצטבר מידע אודות כוונות של תושבים ממזרח ירושלים לבצע פיגועים נוספים, ואף סוכלו כמה פיגועים נוספים שתוכננו להתבצע בידי תושבים ממזרח ירושלים.

צילום סיכום גלוי של שירות הביטחון הכללי, בו מפורטים מאפייני גל הטרור האמור, וכן רשימת פיגועים שבוצעו, מצורף ומסומן מש/14.

50. שירות הביטחון הכללי חיווה דעתו בפני המשיב, כי בשנתיים האחרונות - וביתר שאת בשנה האחרונה - חל שינוי נסיבות, שמצדיק לדעת השב"כ את שינוי המדיניות ששררה מאז תחילת שנת 2005 בנוגע להפעלת הסמכות לפי תקנה 119; וכי הפעלת הסמכות לפי תקנה 119 תרתיע לפחות חלק מהמפגעים הפוטנציאליים, ובפרט כאלה שהם תושבי מזרח ירושלים, מלבצע את זממם, ובכך תסייע לבלום את גל הפיגועים הגואה שמבוצע על-ידי תושבים ממזרח ירושלים בשנתיים האחרונות, שהתגבר בשנה האחרונה.

לדעת השב"כ, הצורך החיוני בהרתעת תושבי ואזרחי המדינה כאמור, הלך וגבר בשל כך שהתקדמות הקמת גדר הביטחון מסביב לאיו"ש מקשה בשנים האחרונות על מפגעים תושבי איו"ש להיכנס ולבצע פיגועים בשטח המדינה; בעוד שהגדר אינה מונעת מתושבי מזרח ירושלים, המחזיקים בתעודות זהות ישראליות, לנוע בצורה חופשית בשטח המדינה, והיא אף אינה מונעת את מעברם של מחזיקי תעודות זהות ישראליות בין איו"ש לשטח מדינת ישראל.

לדעת השב"כ, לאור גל הפיגועים בירושלים שהחל בשנת 2007, פיגועים שבוצעו על-ידי תושבי מזרח-ירושלים, גל שהתגבר בשנה האחרונה, ולאור המידע שהצטבר על כוונות של תושבים נוספים ממזרח ירושלים לבצע פיגועים, התגבר מאד הצורך החיוני בהרתעת מפגעים תושבי מזרח-ירושלים מביצוע פיגועי טרור בתחומי המדינה; לא כל שכן התגבר הצורך האמור לאור העובדה שמדובר בפיגועים שחלקם נעשים במתאר של "מפגע בודד", קרי, מפגע שאינו קשור לתשתית טרור מאורגנת, המוכן למות במהלך הפיגוע - אזי קיים קושי מובנה לסכל את הפיגוע מבעוד מועד. מכאן, שהרתעה מוקדמת של מפגעים נוספים מהסוג האמור היא חיונית עוד יותר.

51. לאור חוות דעתו האמורה של שירות הביטחון הכללי, לדעת המשיב - לה שותפים גם הרמטכ"ל ושר הביטחון - קיימת כיום חשיבות רבה להרתעה מקסימאלית של אזרחי ותושבי המדינה, בכלל, ותושבי מזרח ירושלים, בפרט, מפני ביצוע פיגועים נוספים בשטח המדינה; ודאי בשים לב לקושי בסיכול פיגועים מהסוג שבוצעו בחודשים האחרונים, במתאר של "מפגע בודד". לדעת המשיב, השימוש בסמכות לפי תקנה 119 נגד ביתו של המחבל - כמו גם נגד ביתם של מפגעים נוספים תושבי מזרח ירושלים - היא אפוא צו השעה ממש.

לא זו אף זו, ההחלטה על הפעלתה של הסמכות לפי תקנה 119 נגד ביתו של מפגע דווקא במקרה דנן נעשתה, בין היתר, בשים לב לחומרת הפיגוע; שבוצע על-ידי תושב מזרח-ירושלים; במהלכו נרצחו שמונה תלמידים בתוך מוסד החינוך בו למדו, ואחרים נוספים נפצעו. פשיטא, שחיוני עד מאד להרתיע ככל הניתן מביצוע פיגועים נוספים במוסדות חינוך בעתיד.

נעדין, כי לגבי שני פיגועים נוספים (אלה שבוצעו בירושלים על-ידי נהגי טרקטורים לפני כמה חודשים), כבר הודיע המשיב כי בכוונתו להפעיל את סמכותו לפי תקנה 119 כלפי הבתים בהם התגוררו שני המפגעים, ואיפשר לבני משפחתם של המפגעים המתגוררים בבתיים בהם התגוררו המפגעים להגיש לו השגות בטרם יחליט סופית בעניין זה.

52. לעניין הפעלת הסמכות לפי תקנה 119 בתקופה בה מתרבים פיגועי הטרור - כאשר קיים צורך מוגבר בהרתעתם של מפגעים נוספים וזאת על מנת להפסיק את גל הטרור הנואה - נבקש להפנות לדבריו של כב' הנשיא שמגר בבג"ץ 358/88 **האגודה לזכויות האזרח נ' אלוף פיקוד המרכז, פ"ד מג(2) 529 (1989)**, בעמ' 539, שנאמרו בנוגע להפעלת תקנה 119 בשעתו באיו"ש וברצועת עזה, כדלקמן:

"מניעת מעשי אלימות היא תנאי לקיום הביטחון והסדר הציבורי. אין ביטחון ללא אכיפת החוק, ואכיפת חוק לא תצלה ולא תהיה יעילה, אם איננה נושאת בחובה גם השפעה מרתיעה. היקפם של צעדים הננקטים לאכיפת החוק הוא בכל מקרה פועל יוצא של הזמרת העבירה, של תדירות ביצועה ושל מהותם של מעשי העבירה המבוצעים. אם מתרבים, למשל, מעשי רצח של אנשים בשל מגעיהם עם השלטונות הצבאיים, או אם מבוצעות התקפות שנועדו להביא לשריפתם של בני אדם או של רכוש כדי לרועע אימה ופחד, מתחייבת הפעלה תדירה ומחמירה יותר של החוק. דברים אלה נכונים בכל אתר, ושטחי ממשל צבאי אינם יוצאי דופן מבחינה זו; נהפוך הוא, קיום הסדר והביטחון ושמירתו הלכה למעשה, הם לפי המשפט הבינלאומי הפומבי, מתפקידיו המרכזיים של הממשל הצבאי."

53. לאור כל האמור לעיל, המשיב סבור, וכך אף סבורים הרמטכ"ל ושר הביטחון, כי שינוי הנסיבות מצדיק את שינוי המדיניות עליה הוחלט בשנת 2005, וכי יש מקום לעשות שימוש בסמכות לפי תקנה 119 כלפי בתים של מפגעים תושבי המדינה, ככל שהדבר יידרש לשם עצירת גל הטרור.

לטענות בדבר נזק שתגרום האטימה ליחידות המגורים שבקומה העליונה ובמתן

54. המשיב החליט לממש את הצו בדרך של החרמת שתי הקומות ואטימתן, שכן נמצא כי קיים במקרה דנן קושי הנדסי בהריסתן בלא שתגרום נגיעה סביבתית.

כאמור, קיימת חוות דעת הנדסית מפורטת של מומחה מטעם המשיב, המצביעה על כך שניתן יהיה לבצע את האטימה, ללא שייגרם נזק לקומות שהוחלט שלא לפגוע בהן.

55. העותרים צירפו לעתירתם חוות דעת פרטית מטעמם, לפיה אטימת הדירות בשיטה עליה הוחלט יפגע ביתר הדירות, והם טוענים אפוא שאין לבצע את האטימה עליה החליט המשיב.

56. חוות הדעת הפרטית מטעם העותרים הועברה לבחינת המומחים מטעם המשיב, וביום 8.12.08 ניתנה חוות דעת הנדסית הסותרת את חוות הדעת הפרטית מטעמם של העותרים. לפיכך, המשיב עומד על ביצוע האטימה של הדירות בשתי הקומות, באופן עליה הוחלט.

צילום חוות הדעת מיום 8.12.08 מצורף ומסומן **מש/15**.

57. המשיב יטען, כי אין עילה להתערבות בהחלטתו לבצע את האטימה, לאור חוות הדעת ההנדסית של המומחה מטעמו.

על-פי ההלכה הפסוקה, הרשות המינהלית רשאית לסמוך החלטתה על חוות דעת המומחים מטעמה, ולא על חוות דעת פרטיות, מוזמנות. לעניין זה נפנה לאמור בפסק הדין המנחה בסוגייה זו, בג"ץ 13/80 "נון" תעשית שמורים בע"מ נ' מדינת ישראל, פ"ד לד(2) 693 (1980), כדלקמן:

5" יוצאים אנו מן ההנחה שכמו בכל שאלה מקצועית כן גם בשאלה אם מזון פלוני ראוי או אינו ראוי למאכל אדם. יכול והדעות של אנשי המקצוע חלוקות: כמו בין כל המומחים לסוגיהם כן גם בין מומחים וטרינריים יש מהם המחמירים ויש מהם המקילים. יש בעלי שיטות שונות ויש בעלי אסכולות שונות. ומוכנים אנו להניח לטובת העותרת שהמומחים שלה אשר חיזו לה דעתם שהדגים האלה ראויים הם למאכל אדם, גדולים הם במקצועם לא פחות מאשר מומחי משרד הבריאות - כשם שמוכנים אנו להניח שהוטרנריים האיטלקיים יודעים את מלאכתם לא פחות מאשר הוטרנריים הישראליים.

אבל בית-משפט זה אינו מוסמך, ואינו מסוגל, להכריע בשאלה מקצועית כמו זו בין המומחים בעלי הפלוגתא: אין זה ענין אשר בו עומדת השאלה המקצועית להכרעה בבית-המשפט כשאלה השנויה במחלוקת בין בעלי הדין, ואשר בו נאלץ בית-המשפט לשם מילוי תפקידו השיפוטי להעדיף ולאמץ לו אחת מן הדעות הסותרות. בענין שלפנינו הסמיך החוק את "הרופא הוטרינרי הממשלתי": הוא הבודק, הוא הקובע, הוא הפוסל. אפילו חולקים עליו כל חכמי הוטרינריים, מבחינת החוק דעתם שלהם אינה מעלה ואינה מורידה: הוא חייב להחליט לפי מיטב ידיעתו ואמונתו ושכנעו שלו. לכן אין נפקא מינה גם בעיני בית-המשפט מה דעתם של מומחים אחרים בשאלה שעמדה לפני הרשות אשר רק היא מוסמכת לפי החוק: בית-המשפט מניח, כמעט כדבר המובן מאליו, שיש או שתיתכנה דעות אחרות השוללות את קביעתם של המומחים המוסמכים על-פי חוק, אלא שלדעות האחרות הן אינה נודעת שום נפקות משפטית.

השאלה העומדת להכרעה בבית-משפט זה ככגון דא היא, כידוע, אם היה לפני הרשות המוסמכת חומר כלשהו אשר על-פיו יכלה להגיע לידי החלטתה, ואם לא הגיעה לידי החלטתה על-פי שיקולים פסולים הזרים לענין. אילו פסלו הרופאים הוטרינריים את הדגים מבלי לבדוק אותם ומבלי לדעת עליהם כלום, ניתן היה לומר שלא היה לפנינו חומר כלשהו אשר על-פיו יכלו לפוסלם; או אילו פסלו הרופאים הוטרינריים את הדגים משום שלא היתה דעתם נוחה מן היבוא האיטלקי, או משום שלא היה טעמם נוטה לשימורים מתועשים, ניתן היה לומר ששיקוליהם היו פסולים חורים. טענות כאלה וכיוצא באלה לא נטענו לפנינו; כולי עלמא לא פליגי שהרופאים הוטרינריים הממשלתיים דגן פסלו פסילתם על סמך החומר שהיה לפניהם (ושעל מקצתו עוד ארחיב את הדיבור), ושלא היה לגנד עיניהם אלא אך בירור השאלה אם ראויים הם דגים אלה למאכל אדם או אינם ראויים (בעיקרי הטיעון מדבר בא-כוח העותרת על "מניעים זרים או פסולים", ובעתירה גם על חוסר תום לב - אך לא גילה לנו מה היו מניעים אלה ובמה ראה חוסר תום לב; ולשבחו ייאמר שלא חזר על טענות סתמיות אלה בטיעונו שבעל-פה).

58. לא זו אף זו, טענות דומות מאוד לטענות שמעלים כעת העותרים כבר נדחו בפרשת עבאסי (בג"ץ 8084/02), כדלקמן:

"טענו העותרים, על בסיס חוות דעת מקצועית שהגישו לנו, כי אטימת הבתים תגרום נזק למתגוררים בשאר הלקי הבתים ועלולה אף למוטטם. כמו כן טוענים העותרים כי הריסת ביתו של העותר בבג"ץ 8084/02 עלולה לגרום בכל זאת לנזקים לבתי הסביבה. עיינו בחוות הדעת, וזו מצויה גם בפני המשיב. המשיב התחייב "לנקוט בצעדים הנדרשים לכך שלא ייגרם נזק למבנים שאין הצווים חלים עליהם ולשם כך, הוחלט על ידי המשיב כי ביצוע הצווים ייעשה תוך פיקוח הנדסי בשטח" (פסקה 4 להודעת המשיב מיום 21.11.2002). חזקה על המשיב כי יענין בחוות דעתו של המומחה מטעם העותרים לפני שיעשה שימוש בתקנה 119 לתקנות ההגנה. על רקע זה די בהתחייבות המשיב כדי לדחות את טענות העותרים בעניין זה."

לטענה כי מדובר בסמכות שמטרתה עונשית ולא הרתעתית, שמטרתה העיקרית נקמה.

59. העותרים טוענים, כי מטרת הסמכות לפי תקנה 119 הינה עונשית ולא הרתעתית (עמ' 12 לעתירה), וכי מטרת הפעלת הסמכות הינה נקמה בגין הפיגוע שביצע המחבל.

60. כפי שהעותרים עצמם מודים, הטענה כי מטרת הפעלת הסמכות לפי תקנה 119 אינה הרתעתית אלא עונשית כבר נדחתה פעם אחר פעם על-ידי בית המשפט הנכבד, ונפנה לכל הפסיקה הרבה העוסקת בתקנה 119, ששבה ודחתה טענות מסוג זה, שחלקה הובאה לעיל.

61. למען הסר ספק, המשיב יבקש להדגיש, כי הוא סבור שהפעלת סמכותו לפי תקנה 119 במקרה דנן הינה חיונית מטעמים הרתעתיים; כי הטעם היחיד שנשקל על ידו בעת הוצאת הצו היה הצורך להרתיע מפגעים נוספים; וכי הוא לא שקל בעת הוצאת הצו שיקולים עונשיים או שיקולי נקמה.

לטענות בנוגע לתחולת חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו

62. העותרים טוענים, כי תקנה 119 אינה יכולה לעמוד בפסקת ההגבלה הקבועה בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו. עם זאת, העותרים עצמם מודים כי טענה זו כבר נדחתה פעמים רבות על-ידי בית המשפט הנכבד, ולפיכך אין צורך להרחיב בעניין זה (נפנה, למשל, למובאות דלעיל מזאת הרוב בפרשת נזאל (בג"ץ 6026/94) ומפסק הדין בפרשת עבאסי (בג"ץ 8084/02) לעיל).

לטענות בנוגע לאי-מעורבות בני המשפחה בפיגוע

63. העותרים טוענים, כי יש מקום לצמצם את השימוש בתקנה 119, ולהפעילה רק במקרים בהם יוכח כי לדיירי הבית עצמם קשר לביצוע הפיגוע עצמו, ולא רק בשל קיומו של קשר דם בינם לבין מבצע הפיגוע.

64. טענות דומות לטענה זו של העותרים כבר הועלו ונדחו על-ידי בית המשפט הנכבד. לעניין זה ראו, למשל, האמור בפסק הדין בבג"ץ 2418/97 **אבו פארה נ' מפקד כוחות צה"ל באזור יהודה ושומרון**, פ"ד נא(1) 226 (1997), כדלקמן:

"אמת נכון הדבר שאין קיימות ראיות הקושרות את העותר ואת בני משפחתו של המחבל למעשים המיוחסים לו, אך כפי שנפסק לא פעם מטרתו של הריסת מבנה היא התרעתית ולא עונשית ומטרתה "להרתיע מבצעים פוטנציאליים של פיגועים, החייבים להבין כי בפעולותיהם הם פוגעים, כמו ידיהם, לא רק בשלום הציבור ובטחונו ולא רק בחפים מפשע אלא גם בשלומם של הקרובים להם עצמם".

וכן ראו האמור בפסק הדין בבג"ץ 6996/02 **ערוב נ' מפקד כוחות צה"ל ברצועת עזה**, פ"ד נו(6) 407 (2002), כדלקמן:

"עוד אנו סבורים כי משנתן המשיב את דעתו למבנה ההנדסי של הבית ולעובדה שבני הבית כולם התגררו בצוותא, **אך סבר שיש לתת לשיקולי הרתעה המתחייבים מנסיבות הזמן והמקום חשיבות מכרעת**. לא חרג המשיב מהגבולות הלגיטימיים של שיקול דעתו, **גם אם אין קיימת ראייה ששאר תושבי הבית היו מודעים למעשיו של הבן**." [ההדגשות שלי – ע.ה.]

65. למעלה מן הנדרש נזכיר, כי העותר עצמו מוכר כאיש חמא"ס בשכונה; כי אחד מאחיו של המחבל הורשע בעבירות ביטחוניות; וכי לגבי אח נוסף של המחבל קיים מידע מחקירתו על קשריו עם ארגוני טרור. עם זאת יודגש, כי הצו לא הוצא בגין מעורבותם של האב והאחים האמורה, וכי האמור בעניין זה בתגובה הינו רק על מנת להציג את התמונה בעניינה של המשפחה במלואה.

לטענה בדבר היותו של האמצעי לפי תקנה 119 בלתי-מרתיע מחבל המוכן למות במהלך הפיגוע

66. העותרים טוענים, בעמוד 10 לעתירה, כי אין מקום להשתמש בסמכות שבתקנה 119, כיוון שהיא אינה מרתיעה מחבלים מביצוע פיגועים עתידיים, שכן, לטענתם "אדם אשר מתכוון לבצע פיגוע ולהרוג חפים מפשע - ואת עצמו - ובכך מוכיח עד כמה הוא מזלזל בעצם בערך של החיים – לא יושפע מסכנת עתידית המרחפת על בית משפחתו".

67. כאמור, שירות הביטחון הכללי, שהוא הגורם המקצועי המוסמך בכגון דא, חיווה דעתו בפני המשיב כי שימוש בסמכות לפי תקנה 119 כלפי בית המחבל במקרה דנן (כמו גם כלפי בתים בהם התגוררו מפגעים נוספים תושבי מזרח ירושלים), יכול להרתיע מפגעים נוספים תושבי מזרח ירושלים (לפחות חלק מהם) מביצוע פיגועים בעתיד. לפיכך, דין הטענה להדחות לגופה.

86. לא זו אף זו, טענות מסוג זה כבר נדחו פעם אחר פעם על-ידי בית המשפט הנכבד. כך נקבע, למשל, **בפרשת נזאל** (בג"ץ 6026/94):

"באי-כוח העותרים טענו, כי הריסת בתייהם של מחבלים אינה מהווה אמצעי מרתיע לאחרים. כך, לדעתם, מלמד הניסיון. בעיקר, טענו, יש לפקפק בתועלת שיש בהריסת בית לשם הרתעתם של מחבלים המאמינים בשליוחותם הרצחנית והמסתתרים הרחק ממשפחותיהם. ...

השאלה אם הריסת ביתו של מחבל יש בה כדי להרתיע מחבלים בכוח חזרה ועלתה בפני בית-משפט זה פעמים הרבה, וככלל לא נמצא מעולם מקום לחלוק, בניין זה, על הערכתם המקצועית של הגורמים האחראיים לקיום הביטחון. גם משהובאה בפניו הוות-דעת סותרת סבר בית המשפט, כי במחלוקת בין מי שהוא מומחה לבין מי שהינו מומחה אך גם אחראי לקיום הביטחון, טבעי הדבר שיינתן משקל עדיף לדעתו של האחרון (...).

אך לרוב הוכרעה הטענה מבלי לעסוק בברירה בין דעות מומחים לכאן ולכאן; כדברי השופט גולדברג באחת הפרשיות:

אין אנו סבורים כי יש בנתונים מספריים כדי להכריע גורלן של עתירות אלה. כי גם אם קיימת תפישה לפיה האמצעים האמורים אינם יעילים כל עיקר, עומדת מנגד הפישו של המשׁיב כי יש לאמצעים אלה השפעה רבה, ושאלמלא נקט בהם היה המצב באזור מתדרדר יותר. עניין לנו, אפוא, בהשקפות נוגדות ובהערכות מצב שונות, שצדקת אחת מהן על חברתה אינה בה-הוכחה בערכאות שיפוטיות" (בג"צ 982/89 עיג'אן נ' מפקד כוחות צה"ל באזור הגדה המערבית - לא פורסם).

דברים אלה יפים גם לענייננו. ובשל החידוש הנורא הטמון במעשיהם הרצחניים של קנאים מתאבדים, להם נגנו עדים לאחרונה, יפים הם אף ביתר שאת. הווה אומר: גם אם נניח, שבכניסות מתאימות עשוי בית המשפט להתערב כהערכתו של מפקד צבאי, ביחס ליעילותו של אמצעי זה או אחר, תוך העדפת דעתו של מומחה נגדי, **הנסיבות בהן הובאה המחלוקת בפנינו אינן מקימות בסיס להתערבות כזאת. תהא התרשמותו האישית של השופט, על-פי הבנתו וניסיון חייו אשר תהא, אין בידו לקבוע, על דרך החיוב, שהימנעות מהריסת בתייהם של מחבלים מתאבדים לא תעודד מועמדים בכוח לגבור על היססיהם האחרונים אם לישול חלק בפגיעים כאלה. ולדידי, די בכך שאנו עוסקים בעולם, כשמנגד ניצב סיכוי (ולוא גם סיכוי כלשהו) שנקיטת האמצעי האמור אפשר שתסוך בחיי אדם, כדי למנעו מהתערבות בהערכתו ובהחלטתו של המשׁיב.**" [ההדגשה הוספה – ע.ה.].

וכן ראו בג"ץ 2006/97 ג'נימת נ' אלוף פיקוד מרכז, פ"ד נ"יא(2) 651 (1997), כדלקמן:

"הסמכות הנתונה למפקד הצבאי על פי תקנה 119 אינה סמכות לענישה קיבוצית. הפעלתה לא נועדה להעניש את בני משפחת העותר. הסמכות היא מינהלית, והפעלתה נועדה להרתיע ובכך לקיים את הסדר הציבורי... מודעים אנו לכך, כי הריסת המבנה פוגעת בקורת הגג של העותרת הראשונה וילדיה. זו אינה מטרת צו ההריסה. אין הוא עונשי. מטרתו הרתעתית. עם זאת תוצאתו קשה לבני המשפחה. **המשׁיב חושב כי דבר זה חיוני הוא, כדי למנע פגיעה נוספת בחיים של אנשים חפים מפשע. הוא גורס כי לחץ המשפחות עשוי להרתיע את המחבלים. אין בטחון מלא כי אכן אמצעי זה הוא יעיל, אך במסגרת האמצעים המעטים שנתרו למדינתה להתגונן בפני "פצצות חיות", אין לזלזל גם באמצעי זה.**" (... (כ"ל הנשיא ברק, בעמ' 654)

אני מצרף דעתי לדעתו של חברי הנשיא. לא נערך, ולא יכול להערך, מחקר מדעי שיוכיח כמה פיגועים נמנעו, וכמה נששות ניצלו, כתוצאה מפעולות הרתעה של אטימות בתים והריסתם. אולם, מבחינתי די כי לא ניתן לבטל את הדעה כי קיימת הרתעה מסיימת כדי שלא אתערב בשיקול דעתי של המפקד הצבאי." (כב' השופט גולדברג, שם בעמ' 655).

[להדגשות הוספו – ע.ה.].

וכן ראו דבריו של כב' השופט בך בפרשת סביח (בג"ץ 1730/96), כדלקמן:

"באי הכוח המלומדים של העותרים חזרו בטיעוניהם, בין היתר, על טענות שהועלו כבר לא פעם בעבר, ואשר מגמתן להראות כי צווי ההריסה שהוצאו על ידי המשיב הינם פסולים, באשר יש בהם משום ענישה קולקטיבית, הנוגדת את מושגי הצדק הבסיסיים ואת כללי המשפט הבינלאומי. בית משפט זה קבע בשורה של פסקי דין, כי מטרת הצווים הנדונים איננה הענשת משפחתיהם של המחבלים מבצעי הפיגועים, כי אם הרתעת עבריינים בכוח, אשר לפחות בהלקם, עשויים להרתע מביצוע מזימתם אם מודעים הם לכך, כי בביצוע מעשיהם מסכנים הם לא רק את חייהם, אלא גם את מקום מגוריהם של קרוביהם. שיקול זה עשוי אף להשפיע על מחבלים, המתכוונים להקריב את חייהם בדרך ביצוע פיגועי התאבדות".

לטענה כי לא נלקחה בחשבון העובדה כי המחבל לא עשה את הפיגוע במסגרת ארגון טרור

69. העותרים טוענים כי המשיב לא לקח בחשבון את העובדה כי המחבל לא ביצע את הפיגוע במסגרת פעילות בארגון טרור.

70. דא עקא, שכפי שצויין לעיל, סיכולו של פיגוע במתאר של "מפגע בודד", שאינו מבצע את הפיגוע במסגרת ארגון טרור, קשה מזה של פיגוע שמבוצע במסגרת ארגון טרור.

בנסיבות אלה, דווקא קיימת חשיבות בהרתעה מוגברת כלפי מפגעים דוגמת המחבל, שכן האמצעים האחרים לסכל את הפיגועים שהם מתכננים לבצע יעילים פחות; ויתר על כן, ספק רב אם בכלל קיימת אפשרות לסכל פיגועים מתוכננים במתאר של "מפגע בודד".

לטענה לפיה הפעלת הסמכות נעשית בצורה גזענית

71. העותרים טוענים כי הפעלת הסמכות לפי תקנה 119 נעשית בצורה גזענית, שכן השימוש בסמכות מופעל רק כלפי ערבים ולא כלפי יהודים.

72. גם הטענה האמורה כבר נדונה ונדחתה על-ידי בית המשפט הנכבד בפרשת שרבאתי (בג"ץ 10467/03), כדלקמן:

הטענה לפיה אין זה ראוי שתינקט פעולה לפי תקנה 119 בתחומה של העיר ירושלים, אף היא נדחתה בעבר (ראו בג"צ 8084/02 הנ"ל, בסעיף 8 לפסק הדין), ואני מציע כי נשוב ונדחה אותה. הואיל ומספרם הגדול של תושבי מזרח ירושלים המעורבים בפעילות עוינת, מדגיש את הצורך להעמיד לרשותו של המפקד הצבאי אמצעי הרתעה גם כלפי מגור זה באוכלוסייה. באותה דרך אני מציע לנהוג גם בטענתם האחרת של העותרים בדבר אפליה בין מפגעים פלסטינים למפגעים יהודיים בכל הנוגע לאטימה או הריסה של בתים. כאמור, מטרתם של אמצעים אלה היא הרתעתית ולא עונשית. התופעה של מפגעים יהודיים ככל שחומרתה מופלגת, היא נחלתם של בודדים בלבד, בעוד שחלקו המכריע של הציבור היהודי בישראל מוקיע אותה וסולד ממנה. מכאן, שלצורך הרתעתו של ציבור זה לא נדרש לנקוט בסנקציות מן הסוג האמור, ומאידך, ולמרבח הדאבה, שונה המצב בקרב הציבור הפלסטיני. לעניין זה די להפנות למספרם הגדול של הפיגועים שבוצעו ולרבים האחרים שנמנעו, ובעיקר נכון להפנות למצהלות השמחה בעקבות מעשי הרג ביהודים, ו"ימי המשתה" עליהם מכריזים בני-משפחותיהם של אלה המוגדרים "שאהידים" לאחר שנודע למשפחות על מות בניהם. להשקפתי, יש באלה כדי להבהיר עד כמה מעודדת האוכלוסייה בשטחים המוחזקים על ידי ישראל את מעשיהם של המפגעים-המתאבדים, ומכאן גם מובן מספרם ההולך וגדל של אלה המוכנים לשמש "פצצות-חיות". במצב זה הצורך לתור אחר גורמי הרתעה לשם צמצום מעגל ההרג, הוא צורך קיומי שאין נעלה ממנו, ומכאן שלא באפליה מדובר, אלא בשימוש מדוד ומאוזן בתקנה 119. [ההדגשה הוספה – ע.ה.]

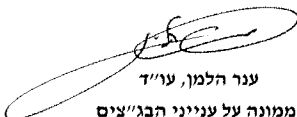
לעניין דחיית טענת ההפליה ראו גם בג"ץ 6189/94 נבי נ' שר הבטחון, תק-על (3)94 1277 (1994).

לסיכום

73. המשיב יטען, כי אין עילה להתערבותו של בית המשפט הנכבד בהחלטתו להוציא את הצו נושא עתירה זו, וכי דין העתירה לחדחות.

74. העובדות המפורטות בתגובה זו נתמכות בתצהירו של אלוף יאיר גולן, מפקד פיקוד העורף בצה"ל.

היום, י"ז בכסלו, תשס"ט
14 בדצמבר, 2008

ענר הלמן, עו"ד

ממונה על ענייני הבג"צים
בפרקליטות המדינה

תצהיר

אני הח"מ, אלוף יאיר גולן, מצהיר בזאת כלהלן:

1. אני משמש בתפקיד מפקד פיקוד העורף כצבא הגנה לישראל.
2. תצהירי זה ניתן לתמיכה בתגובה מטעם המשיב בתיק בג"ץ 9353/08 (להלן – תגובת המשיב).
3. העובדות המפורטות בתגובת המשיב שנוגעות להחלטותי ולעמדותי הן אמת. יתר העובדות המפורטות בתגובת המשיב הן אמת למיטב ידיעתי ואמונתי. הטענות המשפטיות המפורטות בתגובת המשיב הן לפי עצה משפטית שקיבלתי.
4. זה שמי, זו חתימתי ותוכן תצהירי אמת.

אלוף יאיר גולן

אישור

אני הח"מ, רועי רייס, עו"ד, מאשר בזה כי ביום 14.12.08 התייצבתי בפני אלוף יאיר גולן, המוכר לי אישית, ולאחד שהוהרתיו כי עליו לומר את האמת, שאם לא יעשה כן ידה צפוי לעונשים הקבועים בחוק, חתם בפני על תצהירו.

רועי רייס, עו"ד
מ.ב. 45037
 ע"ד רועי רייס